

e-ISSN: 1694-8742

№ 1(6). 2025, 7-14

ОКУТУУНУН ЖАНА ТАРБИЯЛООНУН ТЕОРИЯСЫ ЖАНА МЕТОДИКАСЫ

Теория и методика обучения и воспитания

Theory and methodology of education and upbringing

УДК: 004.9

DOI: [https://doi.org/10.52754/16948742_1\(6\)_1-2025](https://doi.org/10.52754/16948742_1(6)_1-2025)

**ПРОГРАММИСТ СТУДЕНТТЕРДИН ПРОГРАММАЛОО САБАКТАРЫНДА
ЖУМШАК КӨНДҮМДӨРҮН ӨНҮКТҮРҮҮ**

**РАЗВИТИЕ МЯГКИХ НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ ПРОГРАММИСТОВ НА
ЗАНЯТИЯХ ПО ПРОГРАММИРОВАНИЮ**

**DEVELOPING SOFT SKILLS IN PROGRAMMING STUDENTS DURING
PROGRAMMING CLASSES**

Абдирайимова Назигай Абдинабиевна

Абдирайимова Назигай Абдинабиевна

Abdiraiimova Nazigai Abdinabievna

физика-математика илимдеринин кандидаты, доцент, Ош мамлекеттик университети
кандидат физико-математических наук, доцент, Ошский государственный университет
Candidate of Physical-Mathematical Sciences, Associate Professor, Osh State University

nabdiraiimova@oshsu.kg

ORCID: 0009-0007-8411-6279

ПРОГРАММИСТ СТУДЕНТТЕРДИН ПРОГРАММАЛОО САБАКТАРЫНДА ЖУМШАК КӨНДҮМДӨРҮН ӨНҮКТҮРҮҮ

Аннотация

Макалада программалоо сабактарын окутуу процессинде студенттердин жумшак көндүмдөрүн (soft skills) өнүктүрүүнүн методдорун колдонуу жана анализдөө каралат. IT сферасындагы ийгиликтүү профессионалдык ишмердүүлүк үчүн негизги болуп саналган коммуникативдик башкаруу, критикалык ой жүгүртүү, креативдүүлүк, убакытты башкаруу жана командада иштөө сыяктуу компетенцияларды калыптандыруу үчүн окутууга багытталган методдор колдонулат. Бул методдорду колдонуу аркылуу өзүн-өзү өнүктүрүү жана кесиптик компетенттүүлүктү калыптандыруунун жолдору көрсөтүлөт. Студенттерде жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүү боюнча алардын бир бөлүгү гана каралган. Бирок, тигил же бул жумшак көндүмдөрдүн маанилүүлүгүн баалоо кыйын болгондуктан, бирдиктүү рейтинг жок. Ошондуктан, азыркы мезгилде көп колдонулган жумшак көндүмдөрдүн тизмеси көптөгөн эксперттердин пикиринин негизинде түзүлгөн. Макалада мисал катары “Оодарылма сабак” методун колдонуу аркылуу студенттердин жумшак көндүмдөрү өркүндөтүлүп, билимдин сапатын жогорулатууга өбөлгө түзүлөрү көрсөтүлгөн. Андан сырткары, окутуучулар окуу процессине жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүүнү интеграциялоо үчүн колдоно ала турган практикалык методдор жана стратегиялар сунушталат.

Ачкыч сөздөр: жумшак көндүмдөр, студент, программалоо, “Оодарылма сабак” методу, интерактивдүү окутуу, чыгармачылык жана критикалык ой жүгүртүү.

Развитие мягких навыков студентов программистов на занятиях по программированию

Developing soft skills in programming students during programming classes

Аннотация

В статье рассматриваются применение и анализ методов развития мягких навыков (soft skills) студентов в процессе обучения программированию. Используются методы, ориентированные на обучение, для формирования таких компетенций, как коммуникативное управление, критическое мышление, креативность, управление временем и работа в команде, которые являются основой для успешной профессиональной деятельности в IT-сфере. Показываются пути саморазвития и формирования профессиональной компетентности с помощью этих методов. Рассматривается лишь часть развития мягких навыков у студентов. Однако, поскольку трудно оценить важность тех или иных мягких навыков, единого рейтинга не существует. Поэтому список часто используемых в настоящее время мягких навыков составлен на основе мнений многих экспертов. В статье на примере использования метода «Перевернутый класс» показано, что мягкие навыки студентов совершенствуются и способствуют повышению качества образования. Кроме того, предлагаются практические методы и стратегии, которые преподаватели могут использовать для интеграции развития мягких навыков в учебный процесс.

Ключевые слова: мягкие навыки, программирование, студент, метод "перевернутый урок", интерактивное обучение, творческое и критическое мышление.

Abstract

This article explores the application and analysis of methods for developing students' soft skills in the context of programming education. Instructional strategies are employed to cultivate competencies such as communication management, critical thinking, creativity, time management, and teamwork—skills that are fundamental to success in the IT industry. The study highlights pathways for self-development and the formation of professional competencies through these approaches. Although the article focuses on select aspects of soft skills development, it acknowledges the difficulty in ranking these skills by importance due to their context-dependent nature. As a result, a list of commonly valued soft skills has been compiled based on expert opinions. The study demonstrates that the "Flipped Classroom" method significantly enhances students' soft skills and contributes to improving the overall quality of education. Additionally, practical methods and strategies are proposed for educators to effectively integrate soft skills development into the programming curriculum.

Keywords: soft skills, students, programming, flipped classroom method, interactive learning, creativity, critical thinking.

Киришүү

Азыркы мезгилде информациялык технологиялар тез ылдамдыкта өнүгүп жаткандыктан эмгек рыногундагы атаандаштык барган сайын күчөп барат. Иш берүүчүлөр программисттердин техникалык билиминен тышкары, учурдун талабына ылайык жумшак көндүмдөргө, мисалы, баарлашуу, командада иштей билүү, сынчыл ой жүгүртүү жана ыңгайлашуу жөндөмдүүлүгүнө көңүл бурушат. Буга байланыштуу, билим берүү процессинин алкагында программисттердин бул көндүмдөрүн өнүктүрүүнүн натыйжалуу методдорун иштеп чыгуу жана жасалма интеллекттин мүмкүнчүлүктөрүн пайдалануу зарылчылыгы келип чыгууда (Игнатьева & Келдибекова, 2024).

Программалоо боюнча салттуу окутуу методдору аркылуу көбүнчө техникалык көндүмдөрдү өнүктүрүүгө басым жасалып, жумшак көндүмдөрдүн маанилүүлүгүн аныкталбайт. Бирок, тажрыйба көрсөткөндөй, ишмердүүлүк чөйрөсүндө программисттин ийгилиги ушул көндүмдөрдүн негизинде да аныкталат (Абдирайимова & Мурзакматова, 2024).

Жумшак көндүмдөрдүн жетишсиздиги кесиптештер менен баарлашууда көйгөйлөргө, кардардын талаптарын туура эмес түшүнүүгө жана натыйжада иштин канааттандырылгы эмес жыйынтыктарына алып келиши мүмкүн. Жумшак көндүмдөр адамдар менен эффективдүү өз ара аракеттенүүгө, көйгөйлөрдү чечүүгө жана өзгөрүүлөргө ыңгайлашууга жардам берген универсалдуу сапаттар (Локтаева, 2019). Программисттер көбүнчө командаларда иштешет, долбоорлорду талкуулоого катышышат, кардарлар жана кесиптештер менен баарлашат. Ошондуктан, коммуникация, критикалык ой жүгүртүү, ыңгайлашуу жана убакытты башкаруу сыяктуу көндүмдөр маанилүү ролду ойнойт. Окутуу процессинде алар программисттин карьерасы үчүн негизги болуп эсептелинет, анткени алар техникалык билимге (катуу көндүмдөргө) ээ болуп, өз кесибинде атаандаштыкка жөндөмдүү болушат (Малова, 2024). Окутуу процессинде алар программисттин карьерасы үчүн негизги болуп эсептелинет, анткени алар техникалык билимге (катуу көндүмдөргө) ээ болуп, өз кесибинде атаандаштыкка жөндөмдүү болушат.

Материалдар жана изилдөө методдору

Бакалавриат деңгээлинде 710100 – «Информатика жана эсептөө техникасы» профили: «Эсептөө техникасын жана автоматташтырылган системаларды программалык камсыздоо» багытынын бүтүрүүчүсү билим берүү программасынын максатына жана маселелерине ылайык жумшак көндүмдөр аркылуу билим берүү деңгээлдери боюнча универсалдуу компетенцияларды жана жалпы кесиптик компетенцияларды калыптандырат (ББП, 2024). Жалпы кесиптик компетенциялар жумшак көндүмдөр менен кыйыр түрдө байланышып түзүлгөн, анткени алар кесиптик билимдердин жогорку өнүккөн когнитивдик функциялары жана ой жүгүртүү жөндөмдөрү менен айкалышына негизделген (Локтаева, 2019).

710100 – «Информатика жана эсептөө техникасы» багытынын бүтүрүүчүсү билим берүү программасына негизинде кесиптик ишмердүүлүгүндө каралган кесиптик компетенцияларга, социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенцияларга ээ болуу менен бирге төмөндөгүдөй жумшак көндүмдөрүүгө ээ болот (ББП, 2024).

СИЖМК-1: Коомдо кабыл алынган моралдык жана укуктук негизде социалдык өз-ара аракеттенишүүгө жөндөмдүү, элге сый, башка маданиятка толеранттуулук жана шериктештик мамилелерди колдоого даярдыкты көрсөтөт (ББП, 2024).

Жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүү:

- башкалардын пикирин урматтоону өнүктүрүү, алардын көз карашын угууга жана түшүнүүгө көнүү;

- ар кандай социалдык чөйрөдө өзүн адептүү алып жүрүү, жалпы кабыл алынган эрежелерди сактоону өркүндөтүү;
- башка маданияттардын өзгөчөлүктөрүнө кызыгууну арттыруу жана аларга толеранттуулук менен мамиле кылууну жакшыртуу;
- командада ынтымактуу иштөө, башкаларга колдоо көрсөтүү жана жоопкерчиликти бөлүшүү жөндөмдөрүн өркүндөтүү;
- эмпатияны өстүрүү, башкалардын сезимдерин түшүнүү жана аларга кайрымдуу мамиле жасоону арттыруу;
- коммуникабелдүүлүк жөндөмдөрүн өнүктүрүү, ар кандай адамдар менен эффективдүү баарлашууну жакшыртуу.

СИЖМК-2: Өзүнүн жетишкендигин жана жетишпегендигин сын көз менен кароону, жетишкендиктерин өнүктүрүү жана жетишпегендиктерин жоюу жолдорун белгилөөнү жана каражаттарын табууну билет (ББП, 2024).

Жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүү:

- өзүн-өзү талдоо жөндөмүн өркүндөтүү, өзүнүн күчтүү жана алсыз жактарын аныктоону жакшыртуу;
- өзүнүн ишмердүүлүгүнө сын көз менен кароо;
- максаттарды коюу жана аларга жетүү үчүн пландоо жөндөмүн өнүктүрүү;
- өзүн-өзү өнүктүрүүгө умтулуу, жаңы билим жана көндүмдөрдү үйрөнүүгө даяр болууну арттыруу;
- кыйынчылыктарды жеңүүгө жана чыдамкайлык көрсөтүүгө көнүү;
- рефлексия жасоо, өзүнүн ишмердүүлүгүнүн натыйжаларын баалоо жана келечекке пландарды түзүүнү жакшыртуу;
- убакытты туура башкаруу жөндөмүн өркүндөтүү.

СИЖМК-3: Активдүү граждандык позицияда болууга, граждандык демократиялык коомдун баалуулуктарынын негизиндеги диалогго жөндөмдүү жана даяр (ББП, 2024).

Жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүү:

- коомдук маанилүү маселелерге кызыгууну арттыруу жана аларга карата өзүнүн пикирин билдирүүнү өркүндөтүү;
- дебатка катышууга даяр болуу, өзүнүн аргументтерин негиздөөнү жана башкалардын пикирин угууга даяр болууну жакшыртуу;
- компромисске келүү жөндөмүн өнүктүрүү, жалпы макулдашууга жетүүгө аракет кылууну күчөтүү;
- жоопкерчиликтүү жаран болуу, мыйзамдарды урматтоону жана коомдун өнүгүшүнө салым кошууну арттыруу;
- ар кандай көз караштагы адамдар менен диалог курууга даяр болууну жакшыртуу;
- критикалык ой жүгүртүү жөндөмүн өнүктүрүү, маалыматты талдоо жана баалоону өркүндөтүү.

СИЖМК-4: Сергек жашоо үлгүсүнө, табиятты коргоого жана ресурстарды рационалдуу колдонууга керек болгон билимдерин колдонууга жөндөмдүү (ББП, 2024).

Жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүү:

- сергек жашоо образынын маанилүүлүгүн түшүнүүнү тереңдетүү жана аны практикада колдонууну жакшыртуу;
- өзүнүн ден соолугуна кам көрүү, туура тамактануу жана спорт менен машыгуу адаттарын өнүктүрүү;

- айлана-чөйрөгө аяр мамиле жасоону өркүндөтүү, табиятты коргоого салым кошууну күчөтүү;
- ресурстарды үнөмдүү жана рационалдуу колдонуу жөндөмдөрүн өнүктүрүү;
- экологиялык маселелерге кызыгууну арттыруу жана аларды чечүүгө катышууга даяр болууну күчөтүү.

СИЖМК-5: Коллективде, анын ичинде дисциплиналар аралык долбоорлордо иштөөгө жөндөмдүү (ББП, 2024).

Жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүү:

- командада эффективдүү иштөө жөндөмүн өркүндөтүү;
- башка команда мүчөлөрү менен кызматташууну жакшыртуу, өз ара колдоо көрсөтүүнү күчөтүү;
- өзүнүн милдеттерин так аткаруу жана жалпы максатка жетүүгө салым кошуу жөндөмдөрүн өнүктүрүү;
- команда ичинде коммуникацияны жакшыртуу, маалыматты өз убагында жеткирүү жөндөмүн өркүндөтүү;
- ар кандай ролдорду аткарууга даяр болууну арттыруу (лидер, аткаруучу ж.б.);
- дисциплиналар аралык командаларда иштөөдө ар кандай адистердин билимин баалоону өркүндөтүү жана алар менен натыйжалуу өз ара аракеттенүүнү жакшыртуу;
- жаңы идеяларды сунуштоодон жана аларды талкуулоого катышуу эркиндигин өнүктүрүү.

Оодарылма сабак (flipped classroom) – бул окутуунун салыштырмалуу жаңы методу, мында салттуу окутуу процесси тескерисинче жүргүзүлөт (Сырина & Померанцева, 2021).

Салттуу сабакта:

- Окутуучу сабакта жаңы материалды түшүндүрөт.
- Студенттер үй тапшырмасын аткаруу менен материалды бышыкташат.

Оодарылма сабакта:

- Студенттер жаңы материалды (видеосабактар, окуу китептери, макалалар ж.б.) үйдө өз алдынча үйрөнүшөт.
- Сабакта окутуучу студенттерге материалды терең түшүнүүгө жардам берет, суроолорго жооп берет, практикалык тапшырмаларды аткарууга жетекчилик кылат (Апон, 2023).

Оодарылма сабактын артыкчылыктары:

- Студенттин активдүүлүгүн жогорулатат.
- Ар бир студентке жекече мамиле кылууга мүмкүнчүлүк берет.
- Сабакта практикалык тапшырмаларга көбүрөөк убакыт бөлүнөт.
- Окутуучу менен студенттин ортосундагы байланыш бекемделет (Сырина & Померанцева, 2021).

Студенттердин жумшак көндүмдөрүн өнүктүрүүчү эффективдүү методдор

Жумшак көндүмдөрүн өнүктүрүү аларды кесиптик ишмердүүлүккө даярдоонун маанилүү аспектиси болуп саналат (Малова, 2024). Төмөндө заманбап изилдөөлөргө жана билим берүү практикасына негизделген эффективдүү методдор каралган (Апон, 2023).

Интерактивдүү окутуу:

- Топтук долбоорлор. Студенттер биргелешип иштеп, командада иштөө, баарлашуу жана көйгөйлөрдү чечүү көндүмдөрүн өнүктүрүшөт.
- Дебаттар жана талкуулар. Студенттер өз ойлорун билдирүүгө, башкалардын көз караштарын угууга жана конструктивдүү талкууга катышууга үйрөнүшөт.
- Ролдук оюндар. Студенттер ар кандай кырдаалдарда өзүн алып жүрүүгө машыгып,

баарлашуу жана эмпатия көндүмдөрүн өнүктүрүшөт (Закотнова, 2023).

- *Практикалык тажрыйба:*

- Практика жана ыктыярдуу иштер. Студенттер чыныгы жумуш чөйрөсүндө тажрыйба топтоп, кесиптештер жана кардарлар менен иштөө көндүмдөрүн өнүктүрүшөт.

- Студенттик уюмдарга жана клубдарга катышуу. Студенттер лидерлик, командада иштөө жана уюштуруу көндүмдөрүн өнүктүрүшөт (Апон, 2023).

- *Жеке өнүгүү:*

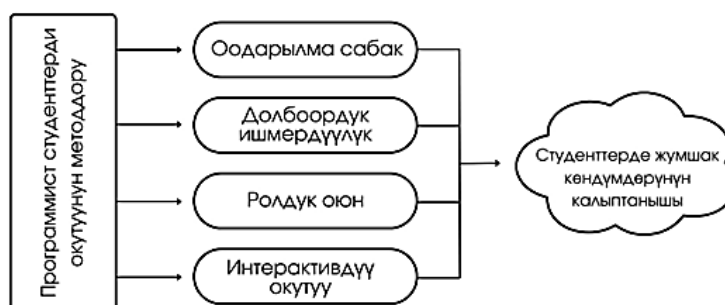
- Тренингдер жана семинарлар. Студенттер убакытты башкаруу, стресс менен күрөшүү жана өзүн-өзү ишенимдүү алып жүрүү сыяктуу көндүмдөрдү өнүктүрүшөт.

- Ментордук. Тажрыйбалуу адистер студенттерге жетекчилик кылып, аларга өз көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жардам беришет.

- Өзүн-өзү баалоо жана рефлексия. Студенттер өз көндүмдөрүн баалап, өркүндөтүү үчүн аракет кылышат (Закотнова, 2023).

Талкуу жана изилдөө жыйынтыктары

Программист студенттер үчүн "Оодарылма сабак" методун колдонууда студенттер теориялык материалды үйдөн, өз алдынча видеолекциялар же башка онлайн ресурстар аркылуу даярданышат. Ал эми лекциялык жана лабораториялык сааттарда, талкуулар, маселелерди чечүү жана окутуучунун жетекчилиги астында долбоорлордун үстүндө иштөө жүргүзүлөт. Студенттердин жаш өзгөчөлүгүнө карап, 4-курстар үчүн ар бир сабакта студенттер топторго бөлүнүп ушул метод колдонулгандыктан, студенттердин жоопкерчилик көндүмдөрү, долбоорлордун үстүндө иштөө жана өз алдынча иштей билүү жөндөмү, критикалык ой жүгүртүү жана көйгөйлөрдү чечүү, убакытты башкаруу, чыгармачылык жана инновациялык изилденүүлүк жана башка жумшак көндүмдөрүн өнүктүрүүнүн натыйжалуулугу байкалды.



1-сүрөт. Программист студенттерди окутуунун методдору

Бул анализ 43 студенттерден опрос жүргүзүү аркылуу аныкталды.



2-сүрөт. “Оодарылма сабак” методуна анализ

Бул методдун жардамында окутуу программист студенттердин жумшак көндүмдөрүн калыптандырууда жана аны андан ары өнүктүрүүдө төмөндөгүдөй жыйынтыктарды берди:

1. Долбоорлордун үстүндө топтордо иштөө студенттердин натыйжалуу баарлашуусу, идеяларды алмашуусу жана көйгөйлөрдү биргелешип чечүүсү өркүндөтүлдү;
2. Лекция, лабораториядагы талкуулар студенттерге презентация, аргумент келтирүү жана активдүү угуу көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жардам берди.
3. Лекция, лабораториядагы тапшырмалар аркылуу студенттер көйгөйлөрдү талдоону, чечимдерди издөөнү жана натыйжаларды баалоону үйрөнүштү.
4. Татаал темаларды талкуулоо критикалык ой жүгүртүүнү жана ар кандай көз караштарды көрүү жөндөмүн стимулдаштырды.
5. Теорияны үйдөн окуу студенттерден өзүн-өзү тартипке салууну жана өз убактысын пландаштыруу калыптанды.
6. Долбоорлордун үстүндө иштөө натыйжаларга жоопкерчиликти жана өз алдынча иштей билүү жөндөмүн өнүктүрүлдү.
7. Практикалык тапшырмалар жана долбоорлор студенттерге чыгармачылыкты көрсөтүүгө жана стандарттуу эмес чечимдерди издөөгө мүмкүндүк берди.
8. Сабактагы талкуулар идеяларды алмашууну, жаңы ыкмаларды издөөнү стимулдаштырды.

"Оодарылма сабак" методу программист студенттерге техникалык билим гана эмес, келечектеги карьерасында зарыл боло турган жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүү үчүн зор мүмкүнчүлүк берет.

Окуу процессине "Оодарылма сабак" методун киргизүү окутуучулардын ишин татаалдаштырарын, жаңы педагогикалык методдорду өздөштүрүүнү, болочок бүтүрүүчүлөрдүн адистигинин өзгөчөлүгүн изилдөөнү, жаңы материалдарды даярдоону, мультимедиялык контентти түзүүнү талап кыларын белгилөө зарыл. Бирок, бул эмгек замандын талабына жараша адистерди даярдоонун сапатын жогорулатуу менен өзүнүн натыйжасын берет.

Корутунду

Программист студенттеринин жумшак көндүмдөрүн программалоо сабактары аркылуу өнүктүрүү – бул адистерди даярдоонун негизги багыты. Программисттерди даярдоодо жумшак көндүмдөрдү (мисалы, баарлашуу, командада иштөө, көйгөйлөрдү чечүү) өнүктүрүү маанилүү. Бул көндүмдөрдү окуу процессине калыптандыруу студенттерге техникалык билимин бекемдөөгө гана эмес, IT-тармагында ийгиликтүү иштөө үчүн керектүү компетенцияларды өнүктүрүүгө жардам берет.

Долбоордук окутууну, ролдук оюндарды, жана интерактивдүү технологияларды интеграциялоо студенттин инсандыгын жана анын кесиптик чөйрөгө ыңгайлашуу жөндөмдүүлүгүн ар тараптуу өнүктүрүүнү камсыз кылат.

Жумшак көндүмдөрдү өнүктүрүү бул үзгүлтүксүз процесс. Студенттерге бул көндүмдөрдү өнүктүрүүгө жардам берүү үчүн, окуу жайлары жана окутуучулар активдүү роль ойношу зарыл.

Адабияттар

Абдирайимова, Н. А., Мурзакматова, З. Ж. (2024). Особенности использования системы Moodle в обучении магистрантов. *Вестник Иссык-Кульского университета*, 56, 22–27. DOI: <https://doi.org/10.69722/1694-8211-2024-56-22-27>

Апон, М. Е. (2023). Технология “Перевернутый класс” как инструмент совершенствования модели смешанного

обучения в высшей школе. *Тенденции развития науки и образования*, 96(1), 32–36. DOI: <https://doi.org/10.18411/trnio-04-2023-10>

- Закотнова, П. В. (2023). Работа над проектом как способ комплексного развития мягких навыков студентов вуза. *Современные наукоемкие технологии*, 7, 150–154. DOI: <https://doi.org/10.17513/snt.39710>
- Игнатъева, Э. А., Келдибекова, А. О. (2024). Педагогические подходы, основанные на применении искусственного интеллекта в образовательном процессе вуза. *Вестник Чувашского государственного педагогического университета им. И. Я. Яковлева*, 2(123), 118–126. DOI: <https://doi.org/10.37972/chgpu.2024.123.2.014>
- Локтаева, Н. Н. (2019). Понятие “мягкие навыки” как педагогическая категория: сущность и содержание. *Инновационные проекты и программы в образовании*, 4(64), 28–35. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-myagkie-navyki-kak-pedagogicheskaya-kategoriya-suschnost-i-soderzhanie>
- Малова, М. М. (2019). Роль “мягких” навыков в современной профессиональной деятельности. *Вестник Самарского государственного технического университета. Серия: Психолого-педагогические науки*, 16(4), 150–165. DOI: <https://doi.org/10.17673/vsgtu-pps.2019.4.10>
- Сырина, Т. А., Померанцева, Н. Г. (2021). Методы и технологии формирования мягких навыков на занятиях по иностранному языку для специальных целей. *Мир науки. Педагогика и психология*, 9(5). URL: <https://mir-nauki.com/20pdmn521.html>
- 710100 «Информатика жана эсептөө техникасы» багыты боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн билим берүү программасы (2024). [Электрондук ресурс]. URL: <https://Base.oshsu.kg/Resurs/Document/PDF-20221205144237-Uluk.pdf>.